

עין משפט
גזר מצוה

קנג א מיי פ"ה מהל' מוקי ממון הלכה ג סימן ז סמג עשין סו טו"ח"מ סימן רעד: קנב ב (מיי) פ"ח מהל' שבת הלכה ג ופי"י ופכ"א סמג ללאין סה טוש"ע א"ח סימן שז ספי"ג ג:

קנה ג מיי פ"ה מהל' מוקי ממון הלכה ו סמג עשין סו טור ח"מ סימן רעד:

קנו ד מיי שס הלכה ה סמג שס טור ח"מ שס:

קנה ה מיי שס הלכה ג סמ"ח:

קנה ו מיי פ"א מהל' רוח הלי יי סמג ללאין סימן ט"ע ח"מ סימן סכו:

קנג ז ח מיי פ"ח מהלכות טומעות מת הלכה ז ופי"ה מהל' מוקי ממון הלי ג סי"י טוש"ע י"ד סימן סד ספי"ג וטו"ח"מ סי' רעד: קס ט מיי פ"ה מהל' מוקי ממון הלכה ד סמג עשין סו טוש"ע סימן רעד:

י כ זה אימא כזכ אלפס ב"ק פ"ד סי"ד מד ע"ז:

לעזי רש"י

^{בנפשיי"ה} [קנפני"א]. עברה, מרובה, שדות.

מוסף רש"י

מלא חבל חרם. לפיכך חרמים וממנות (דברים לג כג). השבת גרפו מניין. כגון נטוע נהנה. מניין שאתה מלווה על השקט, ח"ל והשבותו. קלא ימירא הוא למדע השג את גופו לעצמו (סנהדרין עג). באיסטריא. דרך כנושה (שורבין יז). מפנהו ולי מלקא דעקר קה מקומו היכ מני למשקליה מההם (שם). במוטל על המוצר. שמוסב כחוב הדך ממילא למלך, מתוך שניתן לפנותו. עימן רשות לפנותו וזה הכנס ופטי טהרות של איחלו עליו, מפניהו לכל רוח שרלה (שם). וצבויור כל שלשים. כל שלש יום רשאי להניקן שס (גמירי ז). משלשם לשלשם חוד וצבויור כדי שיהא נישף יפה (ב"ח ק"ח). שיהא זה שופך יינו. כמתיי הוא, זה זא כמתיכו של יין זה זא כזכו של דבש נסקקה חבת של דבש (קספו ק"ד). ורטען פשתנו. אס מת ממוז נצילו העטען פשתן כדכך וממורו של זה טעון עלס (שם).

רבינו חננאל

ומחבין בימא של טבריא. פי' שהיו כל השבטים צדין בימא של טבריא בחבין, כדכתיב אבל משליכי ביאור חכה, אבל

לא ברשת. מלא חבל חרם בדרום. פי' חבל של רשת. מר זוטרא חסידא שקל ואמר ליה לשמעיה זיל שרקיה, כולן ענין טיחה וסתימה. אי לאו יהודה בן נקוסא את גזירה לשקן בגזירא דפרזלא. פי' הייתי מקשה לך עד שהייתי משבר שוקיך. ויש מפרשים כי ברזל ממש כענין ובמגזרות הברזל. מהלכין בשבילי הרשות עד שתרד רביעה שנייה. פי' שבילין שהן רשות לבני אדם, כלומר אינן מופקדין לרבים אלא יש להן בעלין. אמר רב פפא השבילין שלנו אפי' טלא קשי ליה ומשימה לתקלות וכל שכן מטר. ויש אומי' מלשון ויפקדם לצדיי הדרכים מפני יתדות הדרכים. פי' כגון השרות הסמוכות לדרך הרבים אם יתרבו בדרך יתדות הדרכים, שהן גץ יווני כדחנן במקוות פרק ט' וגץ

פא:

אין לך כ"ל שבט ושבט מישראל^{א)} גרסינן. וצ"כ יש נוחלין (ב"ב דף קכב. ושם) גזי חלוקת העולם^{י)} הנא גרסינן אין לך כל אחד ואחד מישראל בן נראה לר"מ: **ונוטל** דמי יינו מתוך דובשנו של חבריו. ע"כ מיירי כשעקל צית הכד כרוך עליה דל"כ לימא ליה מהפקירא קוצינא כדלמך לקמן בפרק צמרל (דף קטו:) וא"מ ואמאי נוטל דמי יינו הא אמר לקמן בפרק צמרל (סג) דאין לו אלא שכרו ומנ"י למימר דהך דר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה פליג כדלמך כסמון צמידאה לא קאלמך וכן משמע במסכתא^{ט)} דצמר הך דלא יקון קמני הך אכל אין נראה דלמה יטול דמי יינו הלא יכול לומר אני הייתי דוחק ומנל כיון

של נפתלי היתה ולא עוד אלא שנמל מלא חבל חרם בדרומה לקיים מה שנאמר^{יב)} ודרום ירשה תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר תלושין שבהרים בחזקת כל השבטים הן עומדים ומחוברים בחזקת אותו השבט^{טו)} ואין לך כל שבט ושבט מישראל שאין לו בהר ובשפלה ובנגב ובעמק שנאמר^{יג)} פנו וסעו לכם ובאו הר האמורי ואל כל שכניו בערבה בהר בשפלה ובנגב ובחוף הים וגו' וכן אתה מוצא בכנענים ובפרזיים^{יז)} ובאמוריים שלפניהם שנאמר ואל כל שכניו אלמא שכניו הכי הוו: ונפנין לאחורי הגדר ואפילו בשדה שהיא מלאה כרכום אמר רב אחא בר יעקב אלא נצרכה אלא ליטול הימנו צדור אמר רב חסדא יאפילו בשבת מר זוטרא חסידא שקיל ומהדר וא"ל לשמעיה^{יח)} (למחר) זיל שירקיה: ^{יט)}ומהלכין בשבילי הרשות עד שתרד רביעה שניה אמר רב פפא יהאיי דידן אפילו טל קשי לח: ומסלקין לצדיי הדרכים מפני יתדות הדרכים שמואל ורב יהודה הוו שקלי ואולי באורחא הוה מסתלק שמואל לצדיי הדרכים א"ל רב יהודה תנאין שהתנה יהושע אפילו בבבל א"ל שאני אומר דאפילו בחוצה לארץ רבי ורבי חייא הוו שקלי ואולי באורחא אסתלקן לצדיי הדרכים הוה קא מפסיע ואזיל ר' יהודה בן קנוסא קמיהי א"ל רבי לרבי חייא מי הוא זה שמראה גדולה בפנינו א"ל ר' חייא שמה ר' יהודה בן קנוסא תלמידי הוא וכל מעשיו לשם שמים כי ממו לגביה חזייה א"ל אי לאו יהודה בן קנוסא את גזרתיננה לשקך בגזירא דפרזלא: ^{כ)}התועה בין הכרמים מפסיו ויורד מפסיו ועולה: ת"ר^{כא)} הוראה חבירו תועה בין הכרמים מפסיו ועולה מפסיו ויורד עד שמעלהו לעיר או לדרך וכן הוא שתועה בין הכרמים מפסיו ועולה מפסיו ויורד עד שיעלה לעיר או לדרך מאי וכן מהו דתימא חבירו הוא דידע להיכא מסלק דניפסוג אבל הוא דלא ידע להיכא קא סליק לא ניפסוג נהדריה נהדר בי מיצרי קמ"ל הא ידאורייתא הוא דתניא ^{כב)}השבת גופו מניין ת"ל^{כג)} והשבותו דאורייתא הוא דקאי בי מיצרי אתא הוא תקין דמפסיו ועולה מפסיו ויורד: ומת מצוה קנה מקומו: ורמינדי ^{כד)}המוצא מת מוטל באיסרטיא מפנהו לימין איסרטיא או לשמאל איסרטיא שדה בור ושדה ניר מפנהו לשדה בור שדה ניר ושדה זרע מפנהו לשדה ניר היו שתיהן בורות שתיהן נירות שתיהן זרועות מפנהו למקום שירצה אמר רב ביבי רבמוטל על המיצר מתוך שניתן לפנותו מפנהו לכל מקום שירצה אמרי עשרה הני חד סרי הויין ^{כה)}מהלכין בשבילי הרשות שלמה אמרה כרתניא הרי שכלו פירותיו מן השדה ואינו מניח בני אדם ליכנס בתוך שדהו מה הבריות אומרות עליו מה הנאה יש לפלוני ומה הבריות מזיקות לו עליו הכתוב אומר ^{כו)}מהיות טוב אל תקרי רע ומי כתיב מהיות טוב אל תקרי רע אין כתיב כי האי גוונא ^{כז)}אל תמוע טוב מבעליו בהיות לאל ידך לעשות ותו ליכא והא איכא דרבי יהודה ^{כח)}דתניא רבי יהודה אומר בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר וצוברו כל שלשים כדי שיהא גישוף

מנת בן הנחיל יהושע לישראל את הארץ והא איכא דר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר תנאי ב"ד הוא שיהא זה יורד לתוך שדה חבירו וקוצץ שוכו של חבירו להציל נחיל שלו ונותן לו דמי שוכו של חבירו ותנאי ב"ד הוא שיהא זה שופך יינו ומציל דובשנו של חבירו ונוטל דמי יינו מתוך דובשנו של חבירו ותנאי ב"ד הוא שיהא זה מפרק את עציו וטוען פשתנו של חבירו ונוטל דמי עציו מתוך פשתנו של חבירו שעל מנת בן הנחיל יהושע לישראל את הארץ כיחידאי לא קאמרינן והא

מרובה פרק שביעי בבא קמא

ולא ממקום הרואה אם החמה. סביבות לדדין מנחוך מפני שהוא עיקר האילן שהחמה מבשלת שם את הפרי וממתיקו: **מלא חבל חרם**. מלא חבל של מצודה היה לו כדרומה מן היבשה למשוך רשמו. חרם כמו מצודים וחרמים (קס"ה ז): **בחזקת כל השבטים**. כל מי שירצה יטול דהא כמטלטלי ושאר השלל והמלקוח היו: **וכן אסה מוצא צנעני**. אע"פ שכתוב כאן הר האמורי אף כנעני ופרזיו כך היו להם וישראל שירשו היה להם לכל אחד הר ושפלה וגגב ועמק ^{א)} ארץ שדות ובקעות שקורין כנפיי"ה לכן נקראת גגב שכל שעה היא נגובה שאין שם כל אילנות וחמה זורחת ומנגבמה: **אמר ליה לשמעיה**. צחול: **שרקיה**. טחיהו צטיט וחצרהו יפה: **והא**. קרקע דידן: **אפילו טל**. ירד עליה צלילה קשה לה דריסת הרגל ממחרתו: **אפילו צחוזה לארץ**. וכ"ש צצבל שמזויין שם שיירות ועוברין וצבים והולכך להטמות: **מפסע ואולי**.

מיתד לימד פסיעות גסות ולא היה רוצה להסתלק אל מזר השדה: גדולמו. שהוא מראה לנו שהוא ירא שמים מאד ואינו חושש לתנאי שהתנה יהושע כיושרא: **גזיורא דפרזלא**. כלומר גדוי: **מאי וכן**. פשיטא מאי שנה איהו מחצניה: **והשנוסו**. את גופו משמע שאס טעה חציך אמה נריך להעלותו לדך: **דאורייתא צי מזרי**. יקיף סביבות מזרי הכרמים ולא יעבור צבוס ויפסידם: **איסרטיא**. רה"ר ט"ז אמה: **שדה בור**. מכאן לאיסרטיא ושדה ניר מכאן מפנהו לשדה בור. ניר חרוש ולא זרוע: **מפנהו**. אלמא לא קנה מקומו דאי קנה מקומו מצי בעל השדה של ימין ושל שמאל לעכוזיה: **על המיצר**. מוטל כרוחב הדך ועוצרין ומאחילין עליו עושי טהרות ומטמאות: **כל שלשים יום**. שלשים יום רשאי להניחו שס: **דר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה**. בפרק הגזול צמרל [לסמן ק"ד:]: **נחיל**. של דבורים שהלכו לשדה חבירו ומתיישבו על שוכתה של אילן ואס יטול אחד

אחד הן פורחות ואזודות מאחר שנתנו עיניין צאומה שוכה לפיכך קוללס ונותן לו דמים: **ומליל וצושנו**. זה זא כזכו של יין זה זא כזכו של דבש ונסדקה חצית של דבש וכן זה זא כחצילת פשתן על חמורו זה זא כחצילת עלים ומת חמורו של בעל פשתן יפרק זה את עליו וטוענו: **דר' יהודה ודנצי** ישמעאל יחידאי ניניהו וציריתא דעשרה תנאים סתמא היא: והא

ועל ברגלי אדם וברגלי בהמה שעל ברגלי לומ' והשבותו לו. ופרקינן דאורייתא בי מצרי, אתא יהושע ותקין מפסג ועולה באמצע הכרם. (ומה) [ומת] מצוה קונה מקומו. ואקשינן, הא המוצא מת מוטל מפנהו לימין איסרטא או לשמאל איסרטא, שדה בור (ושרד) [ושרד] ניר מפנהו לשדה בור וכול'. ואוקימנא במוטל על המצר, דכיון שניתן לפנותו מפנהו לאיזה מקום שירצה, אבל וולתי זה מת מצוה קונה מקומו. ואקשינן, וליכא תקנות יהושע אלא אלו העשרה בלבד והא איכא חדא דהוצאת זבלין, ב' קוצץ סוכה של חבירו להציל נחילו, שלשה ששופך יינו ומציל דבש חבירו, ארבעה שמפרק עציו ונטל. ואקמינן, הני ביחידאי,

מסורת הש"ס

א) (מוספתא פ"ח, א) ב"ב קכב, א) ס"א אלו וגם רש"ל מ"ו, ד) תענית ו, א) (מוספתא ב"מ פ"ב, א) מנהדרין ע"ה, ו) עיובין ז"ה, ח) (נדרסו ל, א) ט) (מוספתא דב"מ פ"א) לעיל ג' צ"מ קוח, י) לקמן קיד, ט) (פי"ג ע"ש ולי"ע,

תורה אור השלם

1. ומנגד תבואת קמש ומנגד גרש ירחים: דברים לג יד

2. ולנפתלי אמר נפתלי ט) שבע רצון ומלא ברכת יי ים ידרום ירחיה:

דברים לג כג

3. פנו וסעו לכם ובאו הר האמרי ואל כל שכניו בערבה דהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים ארץ הבנעני ודלקבנו עד הנהר הגדל נהר פרתי: דברים א ז

4. ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו אל תוך ביתך וקחה עמך עד דרש אחיך אתו והשבותו לו: דברים כב ב

5. אל תמוע טוב מבגדלי בדידות לאל ידך לעשות: משלי ג כו

הגהות הב"ח

א) גב' כנענים ובפרזים (שפיעים) חו"מ וי"ב ס"א אין זה: (ב) רש"י ד"ה וכן אמה וכו' וגג ועמק הס"ד ואח"כ מה"ד גגב ארץ: (ג) חו"ס ד"ה אין וכו' משהלך ופי' לכל ומית גרסינן נמחק: (ד) בא"ד העולם גרסי' לכל ומית הכא נמחק:

הגהות הגר"א

[א] גב' וכלד שלא יפרס קלע וימחד את ספיפה (אכל זא הוא כרסמות ובממרוז) תל"מ:

רבינו חננאל (המשך)

יווני אלו יתדות הדרכין שאין טובלין ואמרנין עלה בתוספתא ואלו הן יתדות הדרכים אלו שהמלכין עליהן בימות הגשמים והן מחמקנין על הגבדים. והן כגון גימות מליאות מים (ושפתן) [ושפתין] הגומות נקראין יתדות כשהיו הדרכין כך יש לעוברין ושבין להסתלק ולהלך בעידי (ל)דרכין שהן קצות השרות והסמוכות לדרך. ועולה מפסג ויורד. פי' מפסג הכרמים והשרות למהלך בתוכה במקום שאין שם דרך ואף על פי שמפסדי המקום שמהלך בו. אמר רב תנאים שהתנה יהושע אפילו בבבל נהגין, ושמואל אמ' אפילו בחוצה לארץ. ואקשינן, התועה בין הכרמים דאורייתא היא

ואפילו אחד רואה תועה חייב להחזירו, דתנו רבנן הרואה את חבירו שתועה בין הכרמים מפסג ועולה וכול'. ותניא השבת גופו מנין תלמ' לומ' והשבותו לו. ופרקינן דאורייתא בי מצרי, אתא יהושע ותקין מפסג ועולה באמצע הכרם. (ומה) [ומת] מצוה קונה מקומו. ואקשינן, הא המוצא מת מוטל מפנהו לימין איסרטא או לשמאל איסרטא, שדה בור (ושרד) [ושרד] ניר מפנהו לשדה בור וכול'. ואוקימנא במוטל על המצר, דכיון שניתן לפנותו מפנהו לאיזה מקום שירצה, אבל וולתי זה מת מצוה קונה מקומו. ואקשינן, וליכא תקנות יהושע אלא אלו העשרה בלבד והא איכא חדא דהוצאת זבלין, ב' קוצץ סוכה של חבירו להציל נחילו, שלשה ששופך יינו ומציל דבש חבירו, ארבעה שמפרק עציו ונטל. ואקמינן, הני ביחידאי,